

Beleidsnota nr. 12

Pastorale werksters en werkers

Meer dan twintig jaar geleden, in september 1969, startte de opleiding van de Pastorale Werksters (PWW). Sindsdien zijn de PWW een realiteit in ons bisdom. Deze realiteit is nog heel pril en kwetsbaar: én de praktische vormgeving én de theoretische duiding zijn fluctuerend. Het leven zoekt zijn weg. Toch beginnen zich een aantal lijnen duidelijk af te tekenen. Dit is normaal en dit is goed. Want veelvormigheid en openheid zijn nodig om het leven zijn kansen te bieden. Maar de onduidelijkheid brengt eigen moeilijkheden en knelpunten mee en houdt ook het gevaar in dat onder de druk van de omstandigheden - o.a. het priestertekort - verkeerde wegen worden ingeslagen. De uitvaardiging van een canoniek statuut zal de eigen plaats en taak van de Pastorale Werksters en Werkers verduidelijken voor hen zelf en voor de gelovige gemeenschap. Enkele reflecties pogen dit te situeren binnen een theologie van de Kerk. Daarom bevat deze bundel twee delen: een Beleidsnota van de Bisschop en Theologische reflecties van de Opleidingscommissie PWW.

Canoniek statuut van de pastorale werksters en werkers

Beleidsnota nr. 12, Bisdom Antwerpen, 15 maart 1990

Algemene begrippen

Art.1

§ 1. De in dit statuut vermelde normen van particulier recht gelden uitsluitend voor de Pastorale Werksters en Werkers, hierna PWW genoemd, in opleiding of erkend in het bisdom Antwerpen.

§ 2. Deze normen worden uitgevaardigd ter aanvulling van wat er in het Wetboek van Canoniek Recht en door de Bisschoppenconferentie bepaald is.

Art.2

Tenzij uitdrukkelijk anders bepaald, gelden de huidige normen op gelijke wijze voor alle PWW's, ongeacht het voltijds of deeltijds karakter van hun pastorale werkzaamheden in het bisdom en ongeacht een mogelijke bezoldiging.

Bevoegde instellingen en personen

Art.3.

§ 1. Op diocesaan vlak wordt de Bisschop in zijn zorg voor de PWW bijgestaan door een Diocesane Commissie - PWW.

§ 2. De leden van de Diocesane Commissie PWW worden door de Bisschop benoemd voor een mandaat van vijf jaar dat hernieuwbaar is.

§ 3. De Diocesane Commissie PWW wordt als volgt samengesteld:

- 1° de diocesane verantwoordelijke PWW.
- 2° de verantwoordelijke Nazorg - PWW.
- 3° de diocesane verantwoordelijke voor het Diaconaat.
- 4° de verantwoordelijke voor de opleiding - PWW.

5° een afgevaardigde van de v.z.w. Pastoraal Werk.

6° een streekvicaris.

7° vijf PWW's verkozen uit diegenen die reeds erkend zijn.

§ 4. De bevoegdheid van de Diocesane Commissie PWW wordt als volgt omschreven:

1° het informeren van de Bisschop en het meewerken aan het beleid met betrekking tot de PWW's;

2° het coördineren van de werking van de Opleidingscommissie Pastorale Ambten (OKPA), die verantwoordelijk is voor het geheel van de opleiding en voor alle andere werkgroepen die op PWW's betrekking hebben;

3° het behartigen van alle aangelegenheden met betrekking tot de bezoldiging van de PWW's en het onderhouden van de nodige contacten hiervoor met de v.z.w. Pastoraal Werk en andere instanties;

4° het opvolgen van de werk- en leefsituatie van de PWW's en het evalueren ervan om de vijf jaar.

Art.4.

§ 1. De Opleidingscommissie Pastorale Ambten bestaat uit de leden van de Werkgroep Aanvaarding, Werkgroep Oriëntatiejaar, Werkgroep Vormingsjaren, Werkgroep Supervisiejaar en Werkgroep Stage.

§ 2. Deze Opleidingscommissie Pastorale Ambten dient aan de Bisschop haar advies over te maken vooraleer een PWW erkend wordt.

Aanvaarding, vorming en begeleiding van kandidaat-PWW's

Art.5

§ 1. Vanaf de leeftijd van vierentwintig jaar tot en met vierenvijftig jaar worden kandidaat-PWW's toegelaten, indien ze voldoen aan de aanvaardingscriteria, tot het volgen van de opleiding bij beslissing van de Werk-

groep Aanvaarding.

§ 2. Deze opleiding omvat een vormingsperiode van vijf jaar en twee jaar stage met persoonlijke supervisie.

§ 3. De vormingsperiode omvat het volgende programma:

1° een oriëntatiejaar: oriëntering in pastorale arbeid;

2° drie vormingsjaren: pastorale theologie, pastorale psychologie en filosofie of daarmee gelijkgestelde opleidingen.

3° een supervisiejaar: intervisie van het pastoraal functioneren onder supervisie.

§ 4. De stage kan plaats vinden tijdens of na de vormingsperiode.

Erkenning

Art.6.

§ 1. Om erkend te worden dienen de kandidaten aan volgende vereisten te voldoen:

1° de leeftijd van zestig jaar nog niet bereikt hebben;

2° de vereiste vorming en stage met vrucht voltooid hebben;

3° de instemming van de huwelijks-partner of religieuze congregatie verkregen hebben;

4° gunstig advies verkregen hebben van het pastoraal team van de gemeenschap waarin de PWW pastoraal bezig was.

§ 2. Na het in artikel 4 §2 vermelde advies ontvangen te hebben, is de beslissing met betrekking tot de erkenning voorbehouden aan de Bisschop.

Art.7.

Door de erkenning als PWW wordt de bekwaamheid en het engagement van de persoon erkend en krijgt hij/zij, volgens de normen van het universeel en diocesaan recht, een bevoegdheid tot pastorale verantwoordelijkheid. Deze erkenning is tijdelijk en geldt tot herroeping, hetzij door de Bisschop, hetzij door de PWW zelf.

Art.8.

§ 1. Bijzondere rechten van de PWW's

zijn:

1° met betrekking tot de verkondigingstaak van de Kerk: het op zich nemen van catechese, predikatie en andere vormen van bediening van het woord in samenwerking met de Bisschop, de priesters en de diakens, volgens can.759, C.I.C.;

2° met betrekking tot de heiligingstaak van de Kerk:

- a) liturgische taken uitoefenen, volgens can.230 C.I.C.;
- b) toedienen van het doopsel volgens can.861,§ 2,C.I.C.;
- c) verlenen van pastorale bijstand aan zieken en stervenden;
- d) assisteren bij huwelijken overeenkomstig can.1112;

3° met betrekking tot de bestuurstaak in de Kerk:

- a) van rechtswege lid van het pastoraal team in de gemeenschap waar men benoemd is (Statuut van het Parochieteam art. 15);
- b) medeverantwoordelijkheid dragen voor het geheel;
- c) hoofdverantwoordelijkheid dragen voor de toevertrouwde deelsectoren;

4° met betrekking tot hun sociaal statuut:

- het ontvangen van een document waarin de wedde, vergoedingen en alle wettelijke voorzieningen die door de Belgische Wetgeving verplicht gesteld worden, nauwkeurig omschreven zijn (cfr. can. 231,§ 2.C.I.C.)

§ 2. Bijzondere plichten van de PWW zijn:

1° hun taak gewetensvol, zorgvuldig en nauwgezet vervullen (can.231,§ 1,C.I.C.);

2° het beroepsgeheim zorgvuldig bewaren;

3° deelnemen aan de activiteiten van bijscholing en voortgezette vorming;

4° alle elementen van hun canoniek statuut aanvaarden en loyaal de richtlijnen te volgen die met betrekking tot de uitvoering van hun taak gegeven worden;

5° blijvend zorg te dragen voor de eigen geloofsverdieping door lectuur, gebed en bezinning.

Aanvang en beëindiging van kerkelijke ambten

Art.9.

§ 1. Elke benoeming in een kerkelijk ambt door de Bisschop geschiedt schriftelijk (can.145 en can.156,C.I.C).

§ 2. Bij elke benoeming in een kerkelijk ambt wordt eveneens voorzien in:

a) een burgerrechtelijke arbeidsovereenkomst, indien het ambt bezoldigd wordt;

b) een overeenkomst aangaande onkostenvergoeding zowel voor bezoldigde als onbezoldigde ambten.

§ 3. Degene die als werkgever in § 2 vermelde burgerrechtelijke arbeidsovereenkomst afsluit, kan dit slechts doen na voorlegging van de schriftelijk vastgelegde benoeming door de Bisschop.

Art.10.

De eerste benoeming in een kerkelijk ambt wordt in overleg met de Diocesane Commissie PWW vastgesteld.

Art.11.

§ 1. Een PWW kan ten allen tijde aan de Bisschop vragen ontheven te worden van een kerkelijk ambt.

§ 2. Ook de Bisschop kan, na overleg met de Diocesane Commissie PWW en met de deken, ten allen tijde een einde stellen aan de uitoefening van een kerkelijk ambt.

§ 3. Zowel bij vrijwillige beëindiging van de uitoefening van een kerkelijk ambt als bij ontslag door de bevoegde overheid, brengt de Bisschop de werkgever op de hoogte, die met naleving van alle wettelijke verplichtingen een einde dient te stellen aan de burgerrechtelijke arbeidsovereenkomst.

Art.12.

In aansluiting bij de in art. 9 vermelde overeenkomst aangaande het financieel statuut en de onkostenvergoe-

ding, dient elke PWW die een kerkelijk ambt vervult nauwkeurig ingelicht te worden door de juridische werkgever aangaande de wettelijke verplichte schikkingen, die met het oog op beroepsaansprakelijkheid, arbeidsongevallen, ziekte, overlijden en pensioen genomen werden.

Invoering, wijziging en opheffing van dit Diocesaan Canoniek Statuut

Art.13.

In overeenstemming met de voorschriften van can. 8,§ 2 van het Wetboek van Canoniek recht treedt dit particuliere recht in werking op de eerste dag van de maand volgend op de verschijningsdatum.

Art.14.

§ 1 De Bisschop kan dit statuut geheel of gedeeltelijk wijzigen en opheffen, na advies van de Diocesane Commissie PWW.

§ 2. Tenminste elke drie jaar dient de Diocesane Commissie PWW aan dit statuut een grondige bespreking te wijden, en indien nodig voorstellen tot wijziging of opheffing aan de Bisschop mee te delen;

Overgangsbepaling

Art.15.

§ 1. De Diocesane Commissie PWW dient de afspraken en overeenkomsten, vastgelegd vóór het in werking treden van dit Diocesaan Canoniek Statuut, voor iedere PWW individueel te onderzoeken en de te nemen maatregelen aan de Bisschop voor te stellen.

§ 2. Dit onderzoek moet beëindigd worden binnen een termijn van twee jaar na het in werking treden van dit Diocesaan Canoniek Statuut.

Antwerpen, 15 maart 1990

Paul Van den Berghe
Bisschop van Antwerpen

Theologische reflecties op de PWW als kerkelijk ambt

Bij de vraag naar de vormgeving van de ambten in de Kerk en naar het invoeren van nieuwe ambten gaat het in eerste instantie niet om een vraag van interne organisatie. De fundamentele vraag en opdracht waar we voor staan is hoe het evangelie van Jezus als levenwekkende kracht werkzaam kan zijn in onze wereld, met zijn grote verscheidenheid aan nieuwe situaties.

Deze werkzaamheid gebeurt doorheen het leven en het werkzaam zijn van hen die zich zijn volgelingen, zijn geloofsgemeenschap, zijn Kerk noemen. Het eigen profiel van de PWW kan dan ook maar gevonden worden vanuit deze bredere context: Wat is die opdracht van de Kerk als sacrament van heil in de mensheid van vandaag én hoe kan de geloofsgemeenschap daarvoor nu toegerust worden (elk ambt is een voorgaan in het gelovig zijn en het opnemen van de zorg voor de toerusting van de

geloofsgemeenschap)? Het gaat er dus om heel het heil dat ons in Jezus wordt aangeboden hier en nu aanwezig te brengen en operationeel te maken. Onze opdracht bestaat er in het heil van Godswege aanwezig te brengen in het leven van mensen die zoeken naar geluk en zingeving, die hunkeren naar begrip en liefde en in een wereld die bedreigd wordt door geweld en onzin.

De zending van Jezus en de opdracht van de Kerk

De evangelies geven ons toegang tot de persoon van Jezus als vrij-makende, levensgevende gezondene van God. Twee grondlijnen treden daarin duidelijk naar voren.

Vooreerst gaat het Jezus om het heil van de mens. Hij heeft medelijden met de massa omdat zij er uitzien als een kudde zon-

der herder. En als de vijfduizend met honger moeten weggezonden worden, zegt Hij aan zijn leerlingen: "Geef gij hen te eten". Maar Jezus' zorg voor de mens komt nog veel sterker tot uiting in de zorg voor mensen die hij toevallig ontmoet. Hij speelt dan altijd in op een heel concrete nood: blinden doen zien, zondaars vergeving schenken, melaatsen reinigen, geesteszieken genezen, vastgeroeste vromen een kans geven herboren te worden. Altijd weer wil Jezus deze bepaalde mens met zijn levensvragen geluk, vrijheid, heil, nieuw leven schenken. "Ik ben gekomen opdat zij leven zouden bezitten in overvloed".

Deze zorg om de mens komt vervolgens bij Jezus vanuit zijn geloof in de levenwekkende kracht van God. Waar God is, daar leeft de mens en daar doen de mensen elkaar leven. Jezus leeft en handelt vanuit een heel bijzondere, unieke verbondenheid met deze levende God. Uit heel zijn optreden spreekt het besef van Godswege een zending te vervullen: hij staat in dienst van het Rijk Gods, in zijn spreken en doen breekt het Rijk Gods door.

Deze zending van Jezus voortzetten is een opdracht van de ganse Kerk. Voor de leerlingen was het inzien van Jezus' identiteit en zending tegelijkertijd het verstaan van de zending die hen was toevertrouwd. Jezus' evangelie verder verkondigen, zijn licht voor alle mensen doen schijnen, zijn concrete mensbetrokken dienst verder zetten, het is nu hun verantwoordelijkheid. Zij zijn verantwoordelijk voor het verder doorbreken van het Rijk Gods. Deze opdracht het Rijk Gods te verkondigen en bij alle volken te vestigen is toevertrouwd aan heel de Kerk. Elke gelovige, elke christen neemt er aan deel door het eigen charisma dat hem/haar geschonken wordt door de Geest. Elke gelovige participeert aan de pastoraal van de Kerk.

"Wanneer mensen gegrepen door Christus, pogen te doen en te beleven wat Hij gedaan heeft, wanneer zij 'de waarheid niet alleen leren maar ook doen' in waarachtigheid verbonden met mekaar en met Christus, realiseren ze in de wereld van vandaag de opdracht van de Kerk. Dit noemen we pastoraal." (Bisdóm Antwerpen, Geheelpastoraal, 1972,p.62). In de term geheelpastoraal wil het woordje geheel dan drie elementen bundelen. "Op de eerste plaats betekent het woordje "geheel" dat alle mensen die zich door Christus willen laten inspireren, mee verantwoordelijk zijn voor het zoeken, uitdenken en plannen van

deze pastoraal... Het betekent op de tweede plaats dat allen mee verantwoordelijk zijn voor het uitbouwen en realiseren van deze pastoraal... Tenslotte wil het woordje geheel ook aanwijzen waarop deze pastoraal zich richt. Het gaat om alle mensen en om het geheel van het menselijk leven en de menselijke wereld." (o.c., p. 62)

Om deze opdrachten van de Kerk in al haar aspecten en vormen op een blijvende wijze te realiseren zijn er ambten en ambtsdragers binnen die Kerk - reeds aanwezig in de Twaalf. Het gaat om gelovigen die er voor instaan dat het evangelie in zijn volle authenticiteit verkondigd wordt, dat de geloofsgemeenschap de Heer blijft gedenken en vieren. Deze ambten staan gericht op de opbouw van de Kerk in het perspectief van het Rijk Gods en ze dienen de charismata. De fundamentele opdracht van het ambt is voor te gaan in het gelovig zijn, het evangelie te verkondigen en de gemeenschap toe te rusten voor haar opdracht en garant te staan voor de authenticiteit ervan. "Ambt is er juist om de gemeenschap in leer en leven, in beweging en praxis op het spoor van Jezus te houden. Ambt is er om een aantal grondfuncties die wezenlijk zijn voor de opbouw van de gemeenschap blijvend te behartigen en ze niet alleen aan het spontane opborrelen of de charismatische beweging over te laten. Ambtsdragers zijn knooppunten en kristallisatiefiguren in die gezamenlijke opdracht van de kerkgemeenschap. Anderzijds zijn zij ook niet te verstaan zonder referentie naar de Christus. Hij is de uiteindelijke Herder en voorganger, leider en dienaar van de gemeente. Dat wordt ook in het ambt betekend en gestalte gegeven." (E. Van Waelde- ren, Naar een eigen profiel van de permanente dia- ken. Enkele theologische krachtlijnen, in Daco juli 1987, p. 6). Deze dienst van toerusting van de Kerk voor haar opdracht en van garant staan dat ze trouw blijft aan deze opdracht noemen we pastoraat. De ambtsdragers zijn pastores.

... in het leven van de mensen vandaag

De verdere vraag is nu: welke dimensie van de zending van Jezus en van de opdracht van de Kerk vraagt in het leven van de mensen vandaag om een speciale behartiging? Welke essentiële dimensie is nu zo belangrijk dat ze in het geheel van het ambt een duidelijke plaats dient te krij-

gen?

Vaticanum II heeft de Kerk duidelijk omschreven als volk Gods onderweg en daarbinnen de ambten gesitueerd. We zijn dan ook aan het loskomen van een Kerk die 'gemaakt' wordt door wijze ambtsdragers, waarbij de gelovigen de volgzame gemeenschap vormen. Wij zijn aan het groeien naar een Kerk als een gemeenschappelijke beweging van allen die het evangelie van Jezus willen beleven, naar een Kerk van gezamenlijk gedragen mede-verantwoordelijkheid. De talenten, de originele inbreng, de bijzondere bewogenheid, de charisma's van 'gewone' gelovigen, van leken werden dikwijls niet goed aangevoeld en begrepen door de gewijde ambtsdragers en daardoor in verdrukking gebracht. En toch is het precies de taak van deze ambtsdragers ruimte te scheppen opdat elke gelovige met zijn eigen charisma de gemeenschappelijke opdracht van de Kerk zou helpen realiseren.

Op dit vlak zou het toevertrouwen van kerkelijke ambten aan leken een wezenlijke verrijking kunnen zijn. Onder ambt wordt hier verstaan het toekennen van een taak krachtens kerkelijke ordening, op een duurzame wijze, ten dienste van het geestelijk goed van de geloofsgemeenschap, zoals can. 145,1 het formuleert. Wanneer deze ambten zich naar hun inhoud situeren op het vlak van de toerusting van de Kerk voor haar opdracht, behoren ze tot het veld van het pastoraat. De gelovigen aan wie deze ambten toevertrouwd worden, maken dan deel uit van de groep pastores. Deze pastores krijgen de taak toegewezen deel te nemen aan de verantwoordelijkheid en de zorg voor een pastoraal geheel en om hoofdverantwoordelijkheid op te nemen in deelgebieden ervan. Alle gelovigen dragen mee de verantwoordelijkheid voor het kerkgebeuren. Vele gelovigen zullen daarenboven in die Kerk taken op zich nemen. De leke-pastores zullen met de gewijde pastores ervoor zorgen dat deze taken op een bezielde en verantwoorde wijze opgenomen worden door deze vele gelovigen. Pastores die als leek in de wereld staan zullen beter de uitdaging van de hedendaagse wereld en de evangelische bewogenheid om er op in te spelen kunnen aanvoelen en animeren. Heel deze oriëntatie die volop in ons bisdom bezig is en haar weg zoekt, vraagt immers dat naast de gewijde pastor ruimte gemaakt wordt voor leke-pastores. Het gaat hierbij dan om leken die na een geëigende opleiding opgenomen worden in de

groep pastores door de Bisschop. Zij krijgen een uitdrukkelijke erkenning vanwege de kerkelijke overheid en dus ook een eigen zending t.o.v. van de gemeenschap waarin hij/zij wordt aangesteld. Deze erkenning door de Bisschop heeft een heel rijke betekenis. Ze houdt de bevestiging in dat het charisma van het pastoraat in die gelovige opengebloeid is en geleid heeft tot een inzet en een toewijding aan de Kerk en het Rijk Gods. Ze houdt tevens in dat de bekwaamheid voor dit ambt verworven is. Tenslotte betekent deze erkenning de toekenning van een bevoegdheid, van een juridische competentie door de Bisschop zodat ze optreden als vertegenwoordigers van de Kerk. Zij worden benoemd en aangesteld om een verantwoordelijke taak van pastor op te nemen in een bepaalde sector van het kerkgebeuren.

In deze wereld van vandaag is er een grote emancipatie van de vrouw aan de gang. Wil de Kerk niet meer en meer een vreemde worden in onze cultuur dan zal de vrouw ook in de Kerk meer tot haar recht dienen te komen. Deze had ook als opdracht, naar het woord van Paulus, ervan te getuigen dat er in Jezus Christus geen sprake meer kan zijn van 'man of vrouw'. Dit getuigenis kan juist op een duidelijke en sterke manier gebracht worden door de wijze waarop die Kerk haar ambten opent voor de vrouw, de mogelijkheid biedt voor vrouwelijke pastores.

Belangrijke tendensen in onze wereld van vandaag zijn de secularisatie en het toenemend pluralisme van levensbeschouwingen. Beide zijn positieve stromingen binnen onze cultuur, maar brengen ook hun schaduwzijden mee. Ze zijn beide positief omdat ze de persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid van de mens, zijn persoon-zijn, bevorderen waardoor hij ook meer beeld van God kan worden. De secularisatie heeft echter als schaduwzijde dat de transcendente dimensie van het mens-zijn dreigt te verduisteren. Het pluralisme heeft als schaduwzijde dat het verwarring en onduidelijkheid met zich brengt.

Deze positieve en negatieve aspecten in onze cultuurontwikkeling vragen aan de Kerk een speciale aandacht en zorg. De zinvragen zoals ze uit het leven opborrelen, dienen ernstig genomen te worden. Samen zal men op zoek moeten gaan naar de antwoorden zoals ze ook uit het leven opborrelen om daarin Gods aanwezigheid te erkennen. In een gesecculariseerde en pluralistische maatschappij is het noodzakelijk de ruimte te scheppen waarin men-

sen hun levenservaring en levensvragen kunnen uitwisselen, waarin ze samen zoeken naar de zin van het leven, waarin ze mekaar bevragen en mekaar steunen.

Door de veranderingen in de cultuur zijn vele gelovigen de weg kwijt geraakt. Het geloofsgetuige-zijn in woord en daad in het gezin, in de buurt, in de maatschappij, in de Kerk is voor velen moeilijk geworden. Daardoor ontstaat een specifieke nood in onze huidige Kerk en maatschappij: toerusting geven aan medezusters en medebroeders (in individuele contacten, in groepen, in intergroepsverband, in pluralistische groepen) om de diepere geloofszin van het leven te ontdekken en om geloofsgetuige te kunnen zijn.

... doorheen een samenspel van ambten

Eigenheid en samenspel van PWW, diaken en priester

De **PWW** als lekenpastor heeft een brugfunctie. Hij/zij leeft midden in de hedendaagse wereld, sommigen met een eigen beroep en gezin. "Enerzijds zal hij/zij de eigen ervaringen en problemen van de huidige maatschappij met haar zinvragen en toenemend pluralisme van levensbeschouwingen binnenbrengen in het leven van de Kerk, en anderzijds zal hij/zij er voor zorgen dat die Kerk openstaat voor de vele vragen en noden van de hedendaagse mens. De opgave van de PWW zou dan daarin bestaan de gemeenschap, de afzonderlijke groepen, de vrijwilligers op te roepen en toe te rusten voor deze pastorale opdracht van de Kerk".. (*Ward Bruyninckx, Pastorale Werker - Pastorale Werkster... een weg wordt "opengeleefd", in Daco, juli 1987, p.25*). De PWW kan in alle terreinen van broederdienst, verkondiging en eredienst werkzaam zijn, maar zal daarin speciaal de dimensie "eenheid van geloof en leven" behartigen. Als voorbeeld van enkele concrete werkterreinen waarin het specifieke van de PWW bij voorkeur gestalte kan krijgen, signaleren we heel het terrein van de catechese en van de contacten met de randkerkelijken en met kritische groepen.

Ook de **diaken** heeft een brugfunctie. Ook hij komt van buiten naar binnen, vanuit leven en beroep, vanuit gezin en diensttaken naar de gelovige gemeenschap toe. "Hij komt vanuit de periferie naar het cen-

trum en is anderzijds het meer naar buiten gerichte gezicht van de Kerk. Hij is de 'go between' die noden aanbrengt en oproept tot dienst." (E. Van Waelderren, o.c., p.9). Hij krijgt een opdracht in de drie basisfuncties van het ambt: verkondiging, liturgie en diaconie. Maar de dienst van de liefde en het ambtelijk animeren van de gemeenschap vormt daarbij de eigenlijke focus van zijn inzet en zijn identiteit. "De gemeenschap toerusten voor het dienstbetoon en zelf voorgaan om de "daad" bij het "woord" te voegen, zo zou het ambtelijk profiel van de diaken er kunnen uitzien." (o.c. p.11)

Als voorbeeld van enkele concrete werkterreinen waarin het specifieke van de diaken bij voorkeur gestalte kan krijgen signaleren we heel het terrein van Welzijnszorg en Broederlijk Delen en sociale noden ter plaatse.

De **priester** staat in het centrum van de gemeenschap als voorganger en herder. Hij behartigt op de eerste plaats de dienst van de eenheid en van de leiding. Hij heeft de zorg dat alle basisfuncties met elkaar verbonden blijven, dat alle dimensies van de opdracht van de Kerk tot hun recht kunnen komen en elkaar niet verdringen, dat de eenheid bewaard wordt te midden van de verscheidenheid.

Het priestertekort dreigt het zicht op deze waaier van ambten te verstoren, omdat zowel diaken als PWW dikwijls opgeroepen worden om taken van de priester over te nemen, om gaten te vullen.

Het belet het zelfverstaan van de priester. Omdat de priesters minder talrijk worden, moeten ze - ook onder de druk van de gelovigen - zich steeds meer beperken tot wat op het eerste gezicht zij alleen 'kunnen': voorgaan in de eucharistie en in de bediening van de sacramenten. Voeg daarbij nog voor de priester die pastoor is de pastorale eindverantwoordelijkheid voor een geloofsgemeenschap - en er blijft nauwelijks speelruimte voor een creatief omgaan met zijn functie van dienst en van eenheid. Zo wordt het priestertekort tot een persoonlijke noodsituatie voor de priester.

Het zelfverstaan van de diaken komt in het gedrang. Het gevaar is niet denkbeeldig dat zijn ambt ingevuld moet worden met 'priesterlijke' functies die door omstandigheden moeilijk vervuld kunnen worden. Daardoor dreigt hij gezogen te worden naar liturgische functies.

Ook voor de PWW werkt het storend. Ze zijn er om de leken toe te rusten tot ge-

loofsgetuigenis in de wereld en hen daarin voor te gaan en deze leken ook aan te spreken en op te roepen om mee te participeren aan de opdracht van de Kerk. Als ze ook nog de plaats van de weggevallen priesters moeten opvullen, dan komen er op hen verwachtingen af en worden hun maatstaven opgelegd waaraan ze niet kunnen beantwoorden. Hij/zij voelt zich dan een pastor tweede keus.

Het verschil tussen priester, diaken en PWW ligt niet in wat gedaan wordt (elke pastor kan werkzaam zijn in de drie basisfuncties van de Kerk). Het verschil - en trouwens ook het samenspel - ligt in de focus die zij speciaal zullen behartigen in de pastorale. In de huidige Kerkorde wordt de 'dienst van de eenheid en van de leiding' uitgedrukt door de priesterwijding. De priester is verantwoordelijk voor alle basisfuncties (of vitale dimensies) van de Kerk met als specifieke focus 'de dienst van de eenheid en van de leiding'. Deze eenheid en leiding is driedimensionaal: eenheid tussen de verscheidenheid van geloofsbeleving en engagementen (horizontale eenheid), eenheid met heel de traditie (diagonale eenheid), garant van de verbondenheid met deze geloofsgemeenschap met God en Christus (verticale eenheid).

De diaken en de PWW participeren in de ambtelijke opdracht om de drie basisfuncties van de Kerk te realiseren. De diaken kan werkzaam zijn in alle basisfuncties, maar speciaal vanuit de focus 'Kerk als dienst aan de wereld'. Zijn opleiding zal hem bekwaam maken om die specifieke invalshoek te hanteren. - De PWW kan werkzaam zijn in alle basisfuncties, maar speciaal vanuit de focus 'brug tussen geloof en leven'. De opleiding van PWW zal hem/haar bekwaam dienen te maken om die invalshoek te hanteren.

Samenspel en eigenheid van PWW, diaken en priester

De PWW, de diaken en de priester participeren in de ambtelijke opdracht om de drie basisfuncties van de Kerk te realiseren. Voor dit pastoraat zijn ze samen verantwoordelijk en door de Bisschop erkend of gewijd. Daar ligt de kerkelijke basis voor het samenspel tussen hen. Hun eigenheid en specifieke zorg staan niet in concurrentie met elkaar maar in complementariteit.

Om dit waar te maken zullen zij er bewust van zijn dat deze complementariteit en

samen gedragen verantwoordelijkheid in het pastoraat, samen met de inzet van de vrijwilligers, tot de kern en het hart van de geloofsgemeenschap behoort. Elk kerkelijk ambt is uiteindelijk een deelnemen aan het grote werk van God in en met mensen. En deze God schenkt ons voortdurend als broeders en zusters aan elkaar.

Doorheen het respect voor ieders eigenheid, samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en het onderkennen van de reële verschillen in achtergrond, ervaring en functie zal dit samenspel echt kunnen groeien. Vooral tussen de gewijde pastor en de leke-pastor kan een mooie wederkerigheid ontstaan. De leke-pastor die op weg gaat naar en met mensen zal op een gegeven ogenblik samen met deze mensen naar de priester gaan waar het gaat om het toedienen van sommige sacramenten. Omgekeerd zal de gewijde pastor met mensen op weg gaan en samen met hen naar de leke-pastor gaan omdat deze meer ervaring en achtergrond heeft omtrent bepaalde levensgebieden. Zo ondersteunt de eigenheid van een ieder het samenspel.

Samenvatting

In een geseclariseerde en pluralistische leefwereld wordt voor alle mensen en gelovigen de aanwezigheid van God verduisterd en neemt de verwarring toe. Daardoor ontstaat een specifieke nood in de huidige Kerk en maatschappij. Enerzijds is er de nood om het hedendaagse leven aan te voelen, de levensvragen op te nemen, te verhelderen en ze binnen de Kerk aanwezig te brengen. Anderzijds is er de nood het gelovig zijn te vertalen naar dit pluralistische levensaanvoelen. Er zorg voor dragen dat deze nood door de Kerk wordt opgenomen in alle gebieden en voor alle functies van het Kerkgebeuren vormt een nieuw ambt. Dit wordt best toevertrouwd aan leke-pastores die in de vele gebieden en verscheidene middens geworteld zijn. Mannen en vrouwen zullen na een geëigende opleiding daartoe door de Bisschop erkend worden als PWW, die participeren aan de eindverantwoordelijkheid voor een bepaalde geloofsgemeenschap en die zelf ook hoofdverantwoordelijkheid dragen voor een deelgebied binnen deze geloofsgemeenschap.

15 maart 1990

De Opleidingscommissie PWW